HEMMELIG

(EK)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

tirsdag den 6. februar 1990 kl. 15.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Gro Harlem Brundtland.

Til stede var: Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Anders Talleraas, Jo Benkow, Bjarne Mørk Eidem, Hans J. Røsjorde, Svein Alsaker, Helen Bøsterud, Ingvald Godal, Sigbjørn Johnsen, Kjellbjørg Lunde, Erik Solheim, Gunhild Øyangen (for Gunnar Berge), Kjell Opseth (for Oddrunn Pettersen), Anders C. Sjaastad (for Annelise Høegh), Harald Ellefsen (for Siri Frost Sterri) og Terje Nyberget (for Jens Marcussen).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Handelsminister Kaci Kullmann Five og utenriksminister Kjell Magne Bondevik.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra statsministerens kontor: statssekretær Kai Eide og rådgiver Jonas G. Støre, fra Utenriksdepartementet: Ambassadør Ketil Børde, personlig rådgiver Kai Henriksen, underdirektør Einar Bull, byråsjef Enok Nygaard og fung. europarådgiver Anne Nesmoen.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden:

1. EF-EFTA.

2. Eventuelt.

Sak nr. 1.

EF-EFTA.

(EK)

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Før jeg begynner på en redegjørelse som nødvendigvis må være litt omfangsrik - det har skjedd en del i prosessen siden sist vi snakket sammen - vil jeg gjerne si at dere vil få denne redegjørelsen i skriftlig form. Jeg kan ikke love dere den umiddelbart etter møtet; det må visse tekniske korreksjoner til, som skjedde i siste fase. Men i løpet av morgendagen regner jeg med at den kan foreligge.

Siden redegjørelsen om Oslo-prosessen i den utvidede den 26. oktober, min redegjørelse i Stortinget 20. november og debatten den 1. desember, har man som kjent på det felles EF/EFTA-ministermøtet den 19. desember i fjor besluttet å innlede formelle forhandlinger om et utvidet og mer strukturert samarbeid mellom EFTA- og EF-landene, og som det heter, "så snart som mulig i første halvår 1990". Det var enighet i Brussel om at siktemålet må være å kunne sluttføre forhandlingene om en avtale om et europeisk økonomisk samarbeidsområde så raskt som mulig.

Etter avslutningen av det felles kartleggingsarbeidet har Norge og de andre EFTA-landene på nasjonal basis påbegynt arbeidet med avklaring av nasjonale holdninger, og ikke minst den tekniske gjennomgangen. Det er særlig den fasen vi nå befinner oss i. Vi har så vidt påbegynt drøftinger med de andre EFTA-landene om konkrete problemstillinger, koordinerer det forberedende arbeidet, og vil påbegynne arbeidet for å etablere felles EFTA-holdninger. Slik praksis har vært under hele Oslo-prosessen, legges det vekt på fra norsk side at EFTA skal tale med én stemme i forhandlingene med EF.

Forut for de formelle forhandlingene finner det nå sted det som kalles oppklarende samtaler mellom EFTA-landene og EF-kommisjonen. Disse samtalene føres først og fremst i Høynivågruppen på embetsplan, men også i de fem arbeidsgruppene som er nedsatt under Høynivågruppen, og som har vært i funksjon under hele denne prosessen.

De oppklarende samtalene vil etter planen bli avsluttet med et møte i EFTA/EF Høynivågruppen 20. mars. Kommisjonen vil så kunne orientere EFs råd 2.-3. april om resultatet av samtalene og der legge frem et utkast til et forhandlingsmandat for EF. Det legges opp til fra EFs side at mandatet skal vedtas på et rådsmøte 7.-8. mai.

EF-kommisjonen har opplyst at den tar sikte på at forhandlingsmandatet skal være relativt detaljert, slik at en del av hovedlinjene i det fremtidige EØS-samarbeidet vil kunne bli utformet allerede på et såpass tidlig stadium som innen den 20. mars. De videre oppklarende samtaler og de formelle forhandlinger må derfor - og jeg understreker dette - i stor grad anses som en sammenhengende prosess.

(EK)

For EFTA-landnee er det et viktig mål at EØS-avtalen skal tre i kraft parallelt med det indre marked, altså 1. januar 1993. Også fra EFs side er det gitt klar tilslutning til en slik tempoplan.

Det er likeledes enighet om å bevare fremdriften i Oslo-prosessen, spesielt sett i lys av utviklingen i Øst-Europa. Under statsministerens samtaler i kommisjonen den 25. januar ble det fra kommisjonens side understreket at utviklingen i Øst-Europa ikke har ført til ønske om lavere tempo i Oslo-prosessen - snarere tvert imot er det også i EFs interesse å ordne forholdet til EFTA-landene så snart som mulig. Denne holdningen ble meget klart bekreftet da vi hadde samlet alle Norges ambassadører i EF- og EFTA-landene til en dags samtaler om forhandlingene her hjemme. Denne interessen er bl.a. begrunnet med at de østeuropeiske land - etter hvert som de utvikler seg i markedsøkonomisk retning - kan søke avtalemessig tilknytning til et EØS bestående av 12 EF-land og 6 EFTA-land. Men det er nok en viss usikkerhet innad i EF med hensyn til hvorledes man tenker seg disse tilknytningene. Noen snakker om en EØS-avtale som en modell for tilknytning til Øst-Europa, andre snakker om det som en referanseramme for fremtidig forhold til Øst-Europa.

EFs og EFTAs felles ønske om parallellitet med gjennomføringen av det indre marked setter oss under et visst tidspress. Det krever at vi viser stor aktivitet og er pådrivere i prosessen. Den jobben er det ingen andre som gjør for oss. Den formelle godkjenningen av en EØS-avtale vil ta lang tid, fordi det krever parlamentsbehandling av et omfattende avtaleverk i alle 18 land. Utover dette vil det være galt å binde seg til altfor detaljerte tidsskjemaer.

Det er nå utarbeidet en instruks for de norske forhandlingene. Den er ennå ikke sendt ut, men den er ferdigbehandlet i Regjeringen. Forhandlerne skal selvfølgelig legge de holdninger til grunn som er reflektert i Lysebu-erklæringen, i min redegjørelse i Stortinget den 20. november 1989 og i flertallsholdningene i Innst. S. nr. 38 for 1989-90. Disse holdningene er i instruksen oppsummert i følgende punkter for forhandlerne:

- Man skal stille seg positiv til tiltak som tar sikte på å fjerne tekniske og administrative hindringer som vil kunne hemme samhandelen. Målet for arbeidet er friest mulig bevegelse av varer med eliminering av opprinnelsesregler, fjerning av bruk av anti-dumping-tiltak, gjensidig godkjenning av standarder, prøvinger og sertifikater. Gjensidig åpning av markedene for offentlige innkjøp er også et element for å oppnå fri bevegelse av varer. Det skal videre arbeides for utvikling av felles konkurranseregler, systemer som på gjensidig basis kan bidra til å fjerne handelsvridende støtteordninger.

(EK)

- Grensekontroller forutsettes opprettholdt. Dette forhindrer ikke at man kan drøfte tiltak som vil kunne forenkle kontrollsystemet innen EØS, herunder legge kontrollen til andre steder enn grensene. Kontrollbehov på veterinære, plantesanitære og sanitære områder må ivaretas. Kampen mot narkotikasmugling og internasjonal terrorisme må ikke svekkes.

- Det skal arbeides for at man kan sikre adgangen til å opprettholde høye standarder med hensyn til helse, sikkerhet, miljø og forbrukerbeskyttelse.

- Felles landbrukspolitikk i EØS anses som uaktuelt. Man skal imidlertid kunne se nærmere på muligheten for utvidet handel med visse landbruksprodukter.

- Delegasjonen skal arbeide for frihandelsområde for fisk innen EØS og motsette seg kopling av dette til ressursadgang.

- Det skal arbeides for å sikre nasjonale konsesjonsordninger som gir nasjonal kontroll med forvaltningen av ressurser og miljø, bygd på gjensidighetsprinsipper. For øvrig vil man på dette saksområde måtte vurdere mulige overgangsordninger. Siktemålet er altså å få gjensidige ordninger innenfor EØS.

- For tjenestesektorer - i første rekke finansielle tjenester, transport og kommunikasjon - siktes det mot å etablere et nytt samarbeidsområde med rett til etablering og til å tilby tjenester over landegrensene - også dette bygd på gjensidighet.

- Som ledd i en alminnelig internasjonal utvikling arbeides det med liberalisering av kapitalbevegelser, herunder valutareguleringer. Hensynet til skattekontroll skal ivaretas. Muligheten for å bevare norske bankmiljøer må anses som en fundamental nasjonal interesse.

- Spørsmålet om et felles arbeidsmarked må ses i forhold til norsk innvandringspolitikk og innvandringsstoppen. Fra norsk side skal det arbeides for at det også i gjensidige forhold i EØS fortsatt må være former for begrensning av og kontroll med arbeidsinnvandringen.

- Det skal arbeides for en avtale som gir et omfattende samarbeid på områder utenfor det indre marked, som miljøvern, utdanning, forskning og utvikling, den sosiale dimensjon, forbrukervern, samarbeid mellom små og mellomstore bedrifter m.v.

- Det skal legges til grunn at Norge skal kunne praktisere og opprettholde høye standarder og ambisjoner f.eks. på det sosial- og distriktspolitiske området samt innen miljøpolitikken, inkludert gen- og bioteknologiske spørsmål.

(EK)

- Det er vårt mål at en EØS-avtale sikrer EFTA-landene reell medbestemmelse over regler og beslutninger som utvikles i EØS etter at avtalen er trådt i kraft.

- Det er en forutsetning at avtalen skal være av folkerettslig karakter. Det må videre legges til grunn at de formelle avgjørelser i EØS skal være enstemmige. En eventuell EØS-domstol som skal avgjøre tvister, må være sammensatt av medlemmer fra både EF- og EFTA-land. Avgjørelser må bare være bindende for de enkelte land. Bedrifter og enkeltpersoner må forholde seg til nasjonal lovgivning.

- Det skal fra norsk side arbeides aktivt for at det er et samlet EFTA som kan møte EF i forhandlingene.

Som man vil se av denne listen, er det ikke overraskelser. Det er den instruks som nå vil gå ut, bygd på de dokumenter og redegjørelser jeg tidligere har referert til.

Det er klart at dette er stramme rammer. Vi vet at vi til slutt vil måtte godta ulemper for at vi skal få de fordeler og positive mulighetene Norge vil oppnå - og ønsker å oppnå - i et EØS, slik et klart flertall også har uttrykt dette i sin innstilling. Men det er denne balansen vi nå skal forhandle om. Det er viktig for Regjeringen at embetsmennene legger det hovedsyn som her er skissert, til grunn for sin opptreden i forhandlingene.

Regjeringen vil legge avgjørende vekt på at de enkelte elementer som vurderes, blir satt inn i en totalsammenheng som i sum til slutt kan tilfredsstille de mål Oslo-erklæringen trekker opp.

Som jeg understreket i min redegjørelse i Stortinget den 20. november 1989, er det ambisiøse mål Regjeringen har satt for forhandlingene.

Den siste tids debatt om denne type ambisjoner gjør at jeg føler behov for her å spørre: Hvis ikke den norske regjering er ambisiøs på vegne av nasjonens interesser, hvem skal da være det? For vi kan neppe forvente at EF eller andre EFTA-land vil påta seg å ivareta de interessene særskilt. Norge må selv ivareta sine interesser i disse forhandlingene som i andre internasjonale forhandlinger. Hvis et flertall i denne komiteen - og dermed i Stortinget - har andre oppfatninger på dette punktet, syns jeg, hvis jeg får lov å si det slik, at tiden nå er inne for å si klart fra om dette her i dag.

Jeg skal si litt om arbeidsplanen fremover. Den struktur og organisering som ble brukt under kartleggingsfasen, vil bli videreført i de videre samtalene nå. Det vil si at fem ulike arbeidsgrupper koordineres av en styringsgruppe på høyt nivå - Høynivågruppen,

(EK) som omtales som HLSG-gruppen. Arbeidsgruppenes områder vil fortsatt omfatte de fire friheter og viktige samarbeidsområder utenfor det indre marked, samt gruppe V, som fortsetter sitt arbeid med rettslige og institusjonelle spørsmål som står helt sentralt i de oppklarende samtaler som nå føres med kommisjonen.

EFTA-landene er innstilt på at denne strukturen også skal ligge til grunn for de formelle forhandlinger. I tillegg har vi foreslått at det opprettes en redaksjonsgruppe for å arbeide med formulering av tekstene i en EØS-avtale. Disse ideene er presentert for kommisjonen, men det er ikke fattet noen beslutning ennå.

De fem arbeidsgruppene på EFTA-siden har koordinert arbeidet med å identifisere den EF-lovgivning som skal utgjøre utgangspunktet for forhandlingene. I dette arbeidet har gruppene trukket inn nasjonale eksperter.

Også internt i EFTA-landene har man beholdt strukturen med fem arbeidsgrupper, slik at man her beveger seg på tre ulike nivåer med nøyaktig den samme struktur. I Norge er gruppene gitt i ansvar å vurdere EFs regelverk i forhold til norsk lovgivning. Statsministeren bad i et brev til departementene den 11. desember 1989 om at en første kartlegging måtte være avsluttet innen 1. februar 1990.

Den fullstendige gjennomgang av EFs regelverk og forholdet til norske lover og regler vil naturlig nok ikke være endelig avsluttet med dette, og jeg føler behov for å sette en tykk strek under akkurat det faktum.

Det vi nå har gjort, er å skaffe oss den første oversikt over status mellom norsk regelverk og EFs regelverk, og selvfølgelig derigjennom også over problemområder. Men dette er foreløpig en ren teknisk/faglig kartlegging som ikke har vært gjenstand for politisk behandling på dette tidspunkt. Nasjonalt og i EFTA-sammenheng vil selvfølgelig dette kartleggingsarbeidet fortsette utover våren.

Ved siste møte i Høynivågruppen mellom EFTA og EF var det enighet om at EFTA-EF-arbeidsgruppene i fellesskap nå skal identifisere EFs relevante regelverk og hvor mulig peke på problemområder som vil kreve spesiell behandling. Videre fikk arbeidsgruppene i oppdrag å foreta en detaljert analyse av utvalgte sektorer, altså ikke av absolutt alt fra a til å, som representerer ulike typer av EF-lovgivning, det siste for å gi grunnlag for å analysere ulike metoder som må og kan nyttes når de enkelte rettsakter skal bygges inn i en EØS-avtale.

(EK)

Disse arbeidsgruppene skal gi en foreløpig rapport til Høynivågruppen den 21. februar og en endelig rapport den 20. mars. Jeg vil legge igjen etter meg et notat som også gir en oversikt over møtene i Høynivågruppen og møtene i EFTAs arbeidsgrupper samt de felles EF-EFTA-arbeidsgruppene, slik at man er kjent med disse tidsplanene. Selv om jeg jo ikke kan forsikre om at det ikke blir flytting av møtetidspunkter, gir det et utgangspunkt.

En detaljert gjennomdrøftelse av EFs relevante regelverk vil først bli aktuelt under selve forhandlingsfasen.

I den langt mer krevende fase vi nå går inn i, vil Regjeringen styrke kontakten med arbeids- og næringslivets organisasjoner. Det vil bl.a. skje gjennom hyppigere møter enn tidligere i Regjeringens EF-utvalg, der organisasjonene er representert på høyt nivå.

I tillegg har Regjeringen invitert organisasjonene, de som er med i Regjeringens EF-utvalg, til å delta i referansegrupper til de fem nasjonale arbeidsgruppene. I disse referansegruppene vil arbeidsgruppenes ledere gi mer detaljerte orienteringer om utviklingen på sine områder og invitere organisasjonene til å fremme synspunkter, altså en dialog.

For ordens skyld vil jeg gjerne understreke at organisasjonene ikke med dette inviteres til å delta direkte i utformingen av norske forhandlingsposisjoner. Det vil selvfølgelig foregå på annet plan.

Det legges foreløpig opp til at referansegruppene møtes en gang i måneden.

Jeg må også si litt om de rettslige og institusjonelle spørsmål, som er en nøkkelfaktor i den prosessen vi nå går inn i.

President Delors berørte disse spørsmålene i sin tale til Europa-parlamentet den 17. januar i fjor. Da inviterte han, som man vil huske, EFTA-landene til et nytt og mer strukturert partnerskap med felles beslutnings- og adminstrative organer. Det var denne invitten EFTA-landenes regjeringssjefer gav et så klart svar på i Oslo-møtet i mars i fjor.

Det har hele tiden vært debatt om hvordan de rettslige og institusjonelle ordningene skal være for det fremtidige EØS. Vi har jo hatt flere runder om det spørsmålet i denne komite i forrige periode. Vi skal være klar over at det dreier seg om et nybrottsarbeid i ordets egentlige forstand som her forsøkes utført. Nye konsepter skal utvikles, og, som man understreket på EFs side, deretter modnes. Det gjelder på EFTA-

(EK) siden som på EF-siden at man i dag har et omfattende legalt og institusjonelt apparat for sine egne beslutningsprosesser.

EF legger nå som før stor vekt på å bevare sin egen beslutningsautonomi. Fra EFTAs side har man uttrykt og uttrykker forståelse for dette. I sine samtaler med EF-kommisjonen den 25. januar gav statsminister Syse uttrykk for at han respekterte EFs ønske om å forsvare integriteten til sin egen beslutningsprosess.

Fra EFs side trekkes det opp et skille mellom utformingen av beslutningsgrunnlaget - decision-shaping - og de formelle beslutninger som fattes i EFs ministerråd - decision-making. Man stiller seg åpen til EFTA-deltakelse i det første leddet, og jeg vil gjerne understreke at dette representerer et vesentlig skritt i retning av økt kontakt mellom de to parter. Men EF vil, sier man, bevare retten til å fatte beslutningene autonomt i det annet ledd.

Fra norsk side er vi klar over at det vil være en vesensforskjell mellom en EØS-avtale og et fullt EF-medlemskap. Likevel understreker vi at passiv tilpasning uten mekanismer for meningsfull deltakelse i utformingen av den felles EØS-politikken vil være politisk uakseptabelt for EFTA-landene. Disse synspunktene har også EF vært kjent med gjennom hele prosessen.

I tiden fremover vil arbeidet for å sammenføye i EØS de ulike samarbeidskonsepter EFTA og EF bygger på, fortsette. Igjen må jeg få understreke at det dreier seg om å forsøke å utvikle nye samarbeidsmekanismer.

De uttalelser som i disse dager kommer fra EFs side om disse spørsmålene, er naturlig nok preget av at vi nå er på vei inn i selve forhandlingsfasen. Likevel gav både president Delors og visepresident Andriessen overfor vår statsminister den 25. januar uttrykk for at kommisjonen nå vil gå gjennom dette området "med nye øyne", som man sa. Andriessen understreket at man med oppfinnsomhet og nytenkning bør kunne finne frem til løsninger som kan tilfredsstille begge parters interesse. Dette er positive signaler fra kommisjonens side, som vi altså nylig har mottatt.

På denne bakgrunn bør vi kunne ha forhåpninger om at den videre samarbeidsprosessen frembringer konkrete forslag til løsninger.

Men det er ingen grunn til å legge skjul på at dette blir et av de vanskeligste områder i tiden fremover. Det gjelder i forholdet til EF, men også internt i EFTA, der vi skal finne frem til felles posisjoner i forhandlingene.

(EK) Fra norsk side har vi lagt vekt på at en styrket EFTA-pilar er en viktig forutsetning for å finne balanserte institusjonelle løsninger i EØS. Vi har bl.a. fremholdt at EFTA må settes i stand til å fremme felles EFTA-initiativ overfor EF. Et styrket EFTA bør også innebære at nasjonale forhandlingsposisjoner så langt som mulig harmoniseres før de legges frem for kommisjonen. Vi ser dette som en viktig forutsetning for å kunne etablere institusjoner der EFTA og EF møter hverandre som mest mulig likeverdige parter.

Det har ennå ikke vært mulig å avklare felles EFTA-holdninger på hvordan - og i hvilken grad - EFTA skal følge opp EFs krav på dette punktet. Parallelt med oppklarende samtaler med EF er det derfor behov for et fortsatt arbeid på høyt nivå i EFTA med dette.

Norge tar utgangspunkt i tanken om et EØS bygd på et to-pilar-samarbeid. Flere av de funksjoner som vil følge av en EØS-avtale, vil stille krav til et styrket EFTA. Ett av disse områdene er kontroll og håndhevelse av regler og forpliktelser som vi inngår i.

I denne forbindelse vil jeg gjerne nevne at vi nylig hadde besøk av kommisjonær Leon Brittan, kommisjonens visepresident, som har ansvaret for konkurransespørsmål. Han understreket av kommisjonen ikke ønsker å underkaste seg noe felles EØS-organ på felter der kommisjonen allerede nå utøver overnasjonal administrativ myndighet. Dette området - konkurranseregler - er der kommisjonen vel har den sterkeste posisjonen innen EF-systemet i dag. Fra EFs side forestiller man seg at EFTA bygger ut pålitelige funksjoner til å håndtere overvåking og håndhevelse på egen hånd. Dette synspunktet stemmer meget godt med norske forestillinger om et to-pilar-system.

I EFTA er det nå prinsipiell enighet om nye prosedyreregler for kontroll av statsstøtte. Kontroll av regler som EFTA allerede har i dag, ligger i Stockholm-konvensjonen, som i klagesaker gir rådet adgang til flertallsbeslutninger. Det er denne prosedyren som nå vil bli styrket, idet sanksjonsmulighetene under den nåværene prosedyre blir forbedret.

Dette drøftet EFTAs ministre på møte i Genève 11. og 12. desember. Jeg kommer også til å legge igjen etter meg et notat om disse spørsmålene, som altså ikke inngår direkte i Oslo-prosessen, men som uten tvil har stor betydning for denne prosessen. Dette var et meget positivt innspill åpenbart, sett med Sir Leon Brittans øyne. Han var positivt overrasket over at EFTA nå var kommet såpass langt på dette punktet.

(EK) Vi bør gå inn for å etablere tilsvarende funksjoner i EFTA på andre områder, slik som for konkurranseregler, offentlige innkjøp og på standardiseringsområdet. Det er mulige områder for dette. Prinsippet bør likevel være at utøvelse av tvangsmakt skjer ved de nasjonale myndigheter. Det stiller seg jo litt annerledes når det er statsstøtte, for da er det statene man henvender seg til.

En styrking av EFTA på en slik måte utelukker ikke at felles EØS-organer kan ha kontroll- og overvåkingsfunksjoner på det mer generelle plan, herunder i form av domstolskontroll, som jeg ikke skal gå inn på nå. Det er omtalt utførlig her tidligere.

I den forhandlingsfasen vi nå går inn i, vil Regjeringen i tillegg til de drøftelser som løpende finner sted i EFTA og med EFTA-landene, også legge stor vekt på kontakter på politisk nivå med EF-landene og med kommisjonen.

Statsministerens samtaler i Brussel for noen dager siden var et ledd i denne opptrappingen. Også fra EFs side legges det økt vekt på utvidet politisk kontakt med Norge. I samtalene med statsministeren pekte Delors på at den økonomiske integrasjon mellom EFTA og EF måtte ledsages av utvidede politiske kontakter. Fra EFs side var man også inne på dette i møtet den 19. desember i fjor, og man så der for seg en EØS-avtale som ledet til utvidet politisk samarbeid i 18-lands Europa, men med en meget viktig presisering fra vår utenriksministers side som fikk positiv tilbakemelding fra de øvrige: At det skal gjelde på de områder EØS-avtalen skal dekke, altså bl.a. ikke sikkerhetspolitikken.

Men så tok Delors med vår statsminister opp spørsmålet om en nærmere politisk dialog mellom Norge og EF. Han understreket at Norge - som vestlig alliert - inntar en spesiell plass som ikke fanges opp av samarbeidet mellom EFTA og EF. Delors og statsministeren var enige om å se nærmere på hvordan en slik styrking av de politiske bånd kan konkretiseres.

I tillegg til dette har det fra min side, fra utenriksministerens side og selvfølgelig også fra statsministerens side vært kontakt - og vil i månedene fremover være kontakt - med en rekke av EF-hovedstedene, enten ved besøk der eller ved visitter her. I de samtalene som vil finne sted, vil vi kunne forklare nærmere norske holdninger til prosessen og til spørsmål av betydning for oss. Det legger vi stor vekt på. Statsministeren berørte bl.a. utførlig fiskerikrisen i Nord-Norge i forbindelse med spørsmålet om ressursadgang i sine samtaler med kommisjonen i Brussel.

(EK) Vi vil også forsøke gjennom dette å bidra til å beholde fremdriften i prosessen, slik at vi kan oppnå EFs og EFTAs mål om en parallellitet i gjennomføringen av EØS-avtalen og det indre marked 1. januar 1993.

Til slutt: Ut fra den tidsplan som vil bli omdelt, tror jeg nok man vil se at det vil kunne bli behov for relativt hyppige kontakter fra Regjeringens side med Stortingets organer og med denne komite. Men jeg våger ikke å ha noen formening nå om konkrete datoer.

KOMITEENS LEDER: Takk for det. Det er sikkert nyttig for alle å få dette materialet, for nå hørte vi at det blir mye stoff på kort tid.

Det er en ting jeg med en gang vil spørre om: Handelsministeren omtalte kartleggingsarbeidet i Norge om EFs direktiver og forholdet til norsk lov- og regelverk. Like forut for regjeringsskiftet foretok vi en oppdatering av de ting som til det tidspunkt var kommet fram, i en egen rapport. Jeg tror det er et stort behov for offentligheten og - enda mer - for Stortinget og de ulike partiene for å få en oppdatering av de rent faktiske feltene som det her dreier seg om. Jeg vil bare spørre: Når og på hvilken måte planlegger Regjeringen å komme med en lignende fullt oppdatert oversikt? Vi er jo nå forbi 1. februar, som var tidspunktet for en rimelig avslutning av den første gjennomgangen. Behovet for en oppdatering er stort i ukene og månedene framover, uansett.

(SL) STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Kunne jeg få svare på det med en gang?

Jeg vil igjen understreke at den politiske ledelse ikke har vært inne i det kartleggingsarbeidet som er foretatt. Det er altså foreløpig ikke politiske vurderinger som ligger på bordet.

Det er et meget omfattende materiale vi her står overfor. Den statusrapport som den forrige regjering svært fortjenstfullt fremla, henholdt seg til arbeidet med de direktiver som gjelder EFs indre marked og gjennomføringen av det. Nå tar vi for oss hele det totale felles regelverk for EF som er utviklet fra 1958 og frem til nå, med unntak for den felles landbrukspolitikken, som jo er en meget betydelig del av dette. Den er ikke med i EØS-prosessen, så det gir mange tusen sider som vi slipper å forholde oss til. Men det dreier seg likevel om gjennomgang av tusenvis av sider; sammenligning mellom norske rettsregler, systemer og EF-systemer. Jeg er redd for at det måtte bli bindsterke verk hvis man skulle følge nøyaktig den oppskriften som den forrige regjering la på sin status-rapport.

Jeg har foreløpig ikke fått på mitt bord de ting som er kartlagt nå, så jeg har rett og slett ikke noen formening om hvor mye dette dreier seg om - annet enn at jeg vet det er veldig mye - og i hvilken for-fatning så å si dette nå er. Det er rubrisert og skjematisert for en foreløpig oversendelse til EFTA for å komme videre i en teknisk sammenligning også på EFTA-plan. Jeg sitter ikke nå med noe fullgodt svar på hvorledes vi skal håndtere dette informasjons-messig, men jeg noterer meg selvfølgelig det ønsket. Vi har jo også klart sett at det er behov for å finne en løsning på hvordan vi kan orientere om disse tingene.

KOMITEENS LEDER: Jeg ville umiddelbart tro at det som går til EFTA av fakta omkring norsk regelverk og EF-regelverk, burde være ting som var offentlig tilgjengelig, for det dreier seg ikke om vurderinger og føringer på fremtiden. Jeg tror Regjeringen bør finne en form for det snarest mulig, for ellers tror jeg det kravet ganske raskt vil oppstå.

KJELLBJØRG LUNDE: Eg vil kome litt inn på dette som leiaren var inne på når det gjeld tempoet og om det er mogleg å halde seg à jour. Vi er sjølvsagt bekymra, ikkje berre for vår del, men også i forhold til den demokratiske debatten omkring konsekvensane av

(SL) desse spørsmåla. Når handelsministeren seier at Regjeringa skal vere ein pådrivar og har store ambisjonar på vegner av nasjonen sine interesser, må eg spørje handelsministeren: Med det tidsskjema som no er lagt opp, der eg forstår at svært lite er avklara, og ein skal vere ferdig i byrjinga av april, korleis kan det overhovudet vere mogleg å handsame dette politisk forsvarleg innan desse tidsmarginane? I SV har vi iallfall, av di vi ikkje har hatt moglegheit til å gå inn i ein del av dei konkrete spørsmåla som tidlegare har vore refererte her i veldig stort omfang, nokså store problem med å følgje med, sjølv om vi har gode moglegheiter samanlikna med mange andre, som eg òg synest har krav på å få litt innsyn i denne prosessen og dei konsekvensane den har. Eg vil spørje om det i det heile er mogleg å handsame dette på ein politisk forsvarleg måte.

CARL I. HAGEN: Det var veldig mye stoff og synspunkter og opplysninger som her fremkom, så jeg er glad for at vi senere får det skriftlig, for det var veldig vanskelig å gjøre notater. Men det er et par ting jeg gjerne vil få presisert først.

Er det fortsatt slik at målsettingen for Regjeringen er mest mulig gjennomføring av de fire friheter? Jeg vil gjerne ha bekreftet at det er dens målsetting, altså mest mulig gjennomføring når det gjelder fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft, som det har vært en del tvil om i den senere tid. Og "mest mulig", det er selvsagt 100 pst. Det er ikke noen øvre grense på det. Jeg vil gjerne ha en bekreftelse på det.

Man gjentok dette i instruksen for forhandlingene som embetsverket skal utføre, om friest mulig utveksling av varer uten opprinnelsesregler. Er det noen frihandelsavtaler som Regjeringen er kjent med, hvor det er fri utveksling av varer uten opprinnelsesregler, eller er det slik som vi hele tiden har forstått, at det kun er i tollunioner man kan oppnå fri bevegelse av varer uten opprinnelsesregler?

Så spurte handelsministeren relativt direkte om det var noen som hadde noen andre oppfatninger hvis man var misfornøyd med dette. La meg gi uttrykk for at jeg ikke er misfornøyd med det som handelsministeren opplyser når det gjelder Regjeringens holdninger i EF/EFTA-forhandlingene. Men dess mer vi hører om dette, dess mindre tro har vi på det. Jeg synes det hadde vært mer fornuftig om Regjeringen begynte å arbeide for, tok initiativ til, å sende medlemskapssøknad i tillegg til at man fortsetter EF/EFTA-forhandlingene,

(SL) slik Østerrike har gjort. Jeg er redd for at avstanden etter hvert vil bli stor, og at dette ikke vil bli så bra når det gjelder våre målsettinger som det Regjeringen har lagt opp til, og Stortinget har forholdt seg til. Jeg vil gjerne nevne problemstillingen med våre fiskerier og markedsadgangen, vår situasjon med arbeidsledighet og arbeidsplasser som flytter inn i EF for å være sikret markedsadgang. Jeg er klar over det som EF sier om forholdet til Øst-Europa. De vil ikke kunne si noe annet. Men i praksis vil interessen fra EFs side overfor Øst-Europa være en ganske annen og vil komme i stedet for interessen for EFTA - selv om jeg erkjenner at de ikke vil si det. Jeg er redd for at det vil skje av omstendighetene likevel, og så vil vi ha det andre i tillegg - bare for at det skal være sagt her. Men vi støtter fullt opp om at Norge er pådriver for å få mest mulig til i EF/EFTA-forhandlingene, selv om vi ikke har stor tro på at vi får det vi er på jakt etter.

Handelsministeren nevnte at det var et avgjørende poeng med meningsfull deltakelse i beslutningsprosessen. Er deltakelse i "decision shaping", men ikke "decision making" en meningsfull deltakelse som er akseptabel for den norske regjering?

BJØRN TORE GODAL: Den instruksen som handelsministeren refererte, var så vidt jeg kunne skjønne, forholdsvis uproblematisk, men det sier seg selv at når den er holdt i såpass generelle vendinger, kan det oppstå problemer hvor man i instruksen ikke finner svar på de spørsmål som melder seg i prosessen.

Jeg er klar over at handelsministeren delvis besvarte det spørsmålet som lederen stilte innledningsvis, men jeg kan nå prøve med en litt annen versjon: Kan en gjennom de oppklarende samtaler som allerede finner sted og som er en del av prosessen, nå identifisere problemområder som er særlig vanskelige i forhold til den forhandlingsfase som en for alvor får senere, utover det som er kjent fra pressen? Det ville ha verdi, for da er det selvfølgelig også mulig for andre å forholde seg til disse tingene.

Det andre er forholdet til Øst-Europa. Foreligger det noen nye innspill fra noe østeuropeisk land i forhold til oss og i forhold til EFTA-landene når det gjelder den videre integrasjonsprosessen?

PAUL CHAFFEY: Ettersom mange av de punktene som ble nevnt, vil ha viktige konsekvenser for en rekke politiske områder, er jeg litt bekymret for den

(SL) demokratiske prosessen, og jeg vil gjerne stille noen spørsmål før jeg går videre.

For det første lurer jeg på hvor mye av dette som er hemmelig, og hvor mye som vil bli offentliggjort fra Regjeringen når det gjelder innledningen og når det gjelder instruksen til forhandlingene. Hvis poenget med å ha møter i dette organet er at dette er det eneste egnede organet, lurer jeg på om det ikke hadde vært en bedre idé å ha et markedsutvalg eller et annet forum hvor opplysningene ikke hemmeligholdes. Problemet nå er jo at ingenting av denne debatten, som er såpass viktig, kommer ut til befolkningen på noen måte.

Mitt andre spørsmål er om Regjeringen er innstilt på at forhandlingsmandatet, altså det som skal utformes fra begynnelsen av april og være ferdig i mai, skal stortingsbehandles.

Så vil jeg gjerne vite om de rapportene fra embetsverket i Norge som var en del av kartleggingsprosessen - så vidt jeg vet er det seks rapporter som fortsatt mangler - relativt raskt vil bli offentliggjort? Det kom en miljørapport, så vidt jeg husker, i forrige uke. Det er fortsatt en del av de rapportene som ikke er ferdig.

Så til instruksen. Det er selvfølgelig enighet på generelt nivå om at vi vil fjerne tekniske og administrative handelshindringer i størst mulig grad. Men jeg har et par spørsmål til det også. Det ble nevnt, så vidt jeg skjønte i hvert fall, at vi var positive til gjensidig godkjennelse av standarder. Jeg lurer på om det gjelder felles standarder eller godkjenning av andre lands standarder, det såkalte Cassis de Dijon-prinsippet. Hvis det er det det gjelder, vil jeg peke på at Stortinget i debatten om EFTA-avtalen om gjensidig godkjennelse av prøveresultater sa at man ville komme tilbake til prinsippet om gjensidig godkjenning av standarder. Det er altså ikke gitt noen instruks fra Stortinget om at Regjeringen kan forhandle ut fra det. Det må man komme tilbake til siden. Det gjelder også frie markeder og offentlige innkjøp. Jeg kan ikke huske at Stortinget har gitt noe klarsignal i forhold til at vi er entydig positive til å åpne nye markeder.

Når det gjelder domstol, lurer jeg rett og slett på om det er Regjeringens holdning at det er aktuelt med en EØS-domstolsordning hvor EF-landene vil være i flertall, at det vil bli et overnasjonalt organ, eller om det er et absolutt nei fra Regjeringens side.

(SL) JAN PETERSEN: Jeg vil bare få si noen ganske få ord.

Det er utvilsomt riktig som lederen påpekte, at her er det mye stoff på kort tid, men det er vel den virkeligheten vi er nødt til å leve med også i tiden fremover, hvis vi skal ha den pådriverrolle som Norge bør ha, og hvis vi skal kunne ivareta våre interesser på en riktig måte. For min del vil jeg begrense meg til å konstatere at det som er gjort fra handelsministerens side, er godt i harmoni med det utsagn som er kommet herfra på et tidligere tidspunkt.

(SL) STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Da skal jeg prøve å manøvrere meg gjennom listen.

Først var det ønsket om å få det som går til EFTA av fakta. Det har jeg i utgangspunktet selvfølgelig ingenting imot. Jeg tror bare at den form dette hittil er oversendt i, er veldig lite egnet, og jeg skal få lov til å komme tilbake med en vurdering av hvorledes vi på best mulig måte kan følge opp dette, eventuelt i form av rapporter fra arbeidsgruppene som oversendes den utvidede utenrikskomite. Det kan være én mulighet. Men jeg vil ikke ta noe standpunkt til dette her og nå, for det er ikke så rent lite avhengig av teknikken rundt dette. Men ønsket er helt klart notert, og vil bli imøtekommet.

Kjellbjørg Lunde var opptatt av om det var i nasjonens interesse å være pådriver. Svaret på det er etter min vurdering helt klart ja, ut fra de ønskemål som stortingsflertallet meget klart har trukket opp i innst. S. nr. 38, der adgangen til det indre marked for norsk næringsliv er et hovedmål for denne prosessen. Man må være klar over at det indre marked ikke er noe som skrus på med en bryter 1. januar 1993, men er under kontinuerlig utvikling. Det arbeid ble påbegynt allerede for et par år siden. Norsk tilpasning til det indre marked ble da påbegynt, bl.a. med et brev fra daværende statsminister Gro Harlem Brundtland til alle departementer om å tilpasse norske regler, og det skulle være særlige grunner hvis man ikke fulgte opp det som lå fra EFs side - jeg husker ikke akkurat ordlyden, men det var klart i den retningen. Så dette er altså en prosess som vi ikke påbegynner nå. Det er veldig viktig å være klar over at norsk næringsliv her risikerer å bli stengt ute hvis vi holder igjen veldig kraftig i den prosessen.

(GSR) Et annet element som også er av stor betydning, og som flere av representantene har vært inne på, er EFs interesse for Øst-Europa. I dag er situasjonen den jeg beskrev i min redegjørelse her nå, nemlig at EF klart sier at etter det indre markedet og gjenomføringen av det, så står et EØS med EFTA på vår arbeidsliste foran Øst-Europa. Men jeg tror det er urealistisk å se for seg en situasjon der vi på EFTA-siden holder igjen og holder igjen, og å tro at EF bare sitter og venter med hendene i fanget, og at ikke Øst-Europa vil bli ofret stadig større interesse og oppmerksomhet. Dermed risikerer vi at hele EØS-prosessen skyves utover sidelinjen eller i hvert fall kommer inn i et langsommere tempo. Da er jeg tilbake der jeg var i sted, dette vil ha meget klare negative konsekvenser for norsk næringslivs mulighter i dette store nye markedet, og det har jeg

(GSR) forstått at et klart flertall i Stortinget er særdeles opptatt av.

Er det mulig å gjøre dette på en forsvarlig måte? Det er opp til denne komiteen og samspillet mellom Regjeringen og Stortingets organer å sørge for at dette skjer på en forsvarlig måte, men jeg vil ikke være overrasket om det er ulike oppfatninger mellom partiene av hva som ligger i en definisjon av det begrepet. Men hittil har i hvert fall vi fra Regjeringens side prøvd - og det vil vi også gjøre i fortsettelsen - å være offensive når det gjelder å gi informasjoner. Det akter jeg altså å legge til grunn også i tiden fremover, og her ser jeg frem til et samspill med Stortinget, på samme måte som vi har hatt når det gjelder dette med fakta som går til EFTA osv., for å finne frem til løsninger som er praktiske, og som gir dere et tilfredsstillende grunnlag. Men det har ikke skjedd så veldig mye i selve denne prosessen fra vi snakket om disse tingene sist og debatterte dem i Stortinget. Frem til slutten av januar måned har det vært en relativt stillestående periode i EØS-prosessen - jeg har lyst til å tilføye det.

Er det fortsatt Regjeringens mål å oppnå mest mulig av de fire frihetene? Svaret mitt er ja, og jeg viser til Lysebu-erklæringen, der det står at Regjeringen viser til Oslo-erklæringens formuleringer om at forhandlingene bør lede til en størst mulig realisering av osv. - her kommer de fire frihetene, og jeg tror ikke det har vært skapt tvil fra Regjeringens side om at dette er målet.

Varer uten opprinnelsesregler. Det å bli kvitt opprinnelsesregler er et mål fra vår side. Dette har vi også diskutert i åpent storting, og jeg har svart på et spørsmål fra finanskomiteen om dette i relasjon til frihandelsavtale kontra tollunion. Uten å ha svaret foran meg vet jeg at jeg der sa at den eneste måten automatisk å oppnå å bli kvitt dumpinganklager og kravet om opprinnelsesregler på i dag, er den mer klassiske tollunion. Men Leon Brittan understreket i sin samtale med meg forleden at også for EFs medlemmer har man i en gangske betydelig overgangstid etter at de kom inn, beholdt krav om opprinnelsesmerking, i hvert fall delvis, og hatt dumpinganklager. Så heller ikke her er det noen fullstendig automatikk. Det vi da er på leting etter, som det andre alternativ som er kartlagt i den felles prosessen mellom EF og EFTA så langt, og som begge parter har sagt vil oppfylle målene i denne prosessen om mest mulig fri bevegelse av varer, er et grunnleggende forbedret frihandelsområde.

HEMMELIG

(GSR)

Jeg merket meg at Carl I. Hagen ikke var misfornøyd med de holdninger man fra Regjeringens side her gir uttrykk for. Det er en meget nyttig avklaring, som jeg er glad for, at han også støtter opp om at Norge er pådriver i denne prosessen.

Jeg har kommentert Øst-Europa allerede.

Meningsfull deltakelse. Det vi ønsker, og det som er vårt mål, er reell innflytelse. Vi er klar over at vi ikke kan sitte inne i EFs ministerråd når de vedtar og fatter sine vedtak, men det er altså en konstruksjon som bygger bro over det gapet vi i dag ser, man er ute etter å nå frem til, og den skal gå utover decision shaping-fasen og ha betydning i selve beslutningsfasen, slik jeg tidligere har omtalt både i redegjørelse og her i den utvidede.

Bjørn Tore Godal sa at man ikke svarer på alt. Er det identifiserte problemområder som hittil ikke er kjent fra den offentlige debatt? Det var et veldig vanskelig spørsmål, for jeg kan ikke være helt sikker på hva alle er kjent med, men jeg kan ikke se at det så lang er kommet overraskelser på bordet i denne prosessen i det tekniske kartleggingsarbeidet. Men jeg må da ta det forbehold at disse tingene foreløpig er kartlagt på teknisk-faglig nivå.

Innspill fra Øst-Europa overfor EFTA og ønsket om kontakt. Det fremgår helt klart av de kontaktene man har ute både på regjeringsplan og på partiplan, at det er EF som er magneten for Øst-Europa i dette, men at de også har et klart ønske om å bedre sine kontakter med EFTA. Der har vi konkret nå fått på bordet et utkast, forslag, som gjelder Ungarn. Jeg vet at det er meldt interesse fra både Øst-Tyskland og Tsjekkoslovakia. Det er de tre jeg umiddelbart kommer på - og det er vel et par andre som også ligger i vannskorpen, men Ungarn er det som foreløpig er blitt mest konkret.

Chaffey er bekymret over den demokratiske prosessen. Her bygger vi altså på bl.a. de flertallsholdninger som er kommet til uttrykk i Stortinget. I forhold til offentlige innkjøp, som var en av de tingene Chaffey nevnte, vil jeg vise til side 7 i komiteinnstillingen, der det står:

> "Komiteens flertall, alle unntatt SV, vil videre peke på at en i den videre prosessen må ta sikte på fjerning av eller størst mulig forenkling av opprinnelsesregler, fysiske og tekniske handelshindringer, bruk av antidumpingtiltak samt utvikling av felles konkurranseregler og gjensidig åpning av markedene for offentlig innkjøp."

(GSR)

Det er altså SV som ikke er med på denne merknaden.

Hvor mye er hemmelig? Det er tradisjon for at redegjørelser og det som sies i denne komiteen, holdes innenfor disse fire vegger. For å gi hjelp i arbeidet med disse problemene ønsker jeg at dere skal få det jeg her har sagt, i skriftlig form.

Forhandlingsinstruksen kommer selvfølgelig ikke til å bli offentliggjort. Det er et internt arbeidsdokument og en instruks til våre forhandlere, som naturlig nok vil måtte bli gjenstand for oppdateringer og videreutvikling under en forhandlingsprosess, slik det alltid har forholdt seg i forhandlingsprosesser. Og når det er nødvendig, i kontakt fra Regjeringen med Stortingets organer for å avklare politiske problemstillinger. Det mandat jeg omtalte i mitt innlegg, var altså EFs forhandlingsmandat, det mandat Kommisjonen søker hos EFs regjeringer, og det tror jeg ikke Det norske storting skal behandle. Vårt mandat for forhandlingene ligger i den instruksen som nå er gitt, med de justeringene som da etter hvert vil komme i samspill mellom Regjeringen og Stortinget.

De 15 utredningene som jeg skjønte Chaffey var interessert i, er et arbeid som ble påbegynt under den forrige regjering. Miljøvern er en av disse rapportene. Dette er interdepartementale arbeidsgrupper som kartlegger 15 ulike områder. Flere er utgitt. Jeg husker ikke nå hvor mange som gjenstår. Dette er et fremdriftsopplegg som jeg egentlig - for å si det slik - ikke har hatt noe direkte med å gjøre; det har ligget i systemet fra tidligere. Det er kommet seks av disse rapportene, og de øvrige kommer om ikke så veldig lenge. Dette er altså en fortløpende prosess. Det kom to rapporter i forrige uke - om offentlige innkjøp og miljøvern. Her kommer det en masse nyttig stoff som blir tilgjengelig ikke bare for Stortinget, men for det brede publikum. Jeg må også nevne at vi i dag åpnet NORIM `92, databasen, nå også for eksterne brukere, hvor man kan få adgang til hele EFs fulltekst regelverk koblet med norske lovregler, så det blir et meget nyttig redskap.

Så spurte Chaffey om Cassis de Dijon. I den debatten vi hadde i Stortinget om spørsmålet om standarder, understreket jeg at Cassis de Dijon-prinsippet er en av de viktigste bærebjelkene i EFs indre marked. Det Stortinget har bedt oss omå gjøre, er å sørge for at vi får størst mulig adgang for norske varer til dette indre markedet.

EØS-domstolen var det siste som ble nevnt, med spørsmål om EF ville bli i flertall i denne domstolen. Det har fremgått av de konstruksjoner som både denne og den forrige regjeringen har omtalt, at den kun skal

(GSR) fatte beslutninger som gjelder for stater og ikke direkte for individer og personer i EFTA-landene. Vi må altså transformere disse beslutningene i vårt rettssystem. Dette er det redegjort omfattende for tidligere.

Da tror jeg jeg har svart på alt.

KJELLBJØRG LUNDE: Ein kort kommentar til handelsministerens svar når det gjeld dette med å sikre seg at det som no skjer, er i nasjonens interesse. Slik som tidsskjemaet no ligg, forstår eg at handelsministeren meiner at vi ut frå denne pådrivarrolla og i høve til det som skjer innan EF, ikkje kan gjere det på ein annan måte. Men det vil vi i SV reservere oss mot, for vi meiner at det er heilt umogleg å klare å behandle saka på ein så forsvarleg demokratisk måte som alvoret i saka tilseier. Det var difor eg håpa at den erkjenninga kunne gjenspegle seg litt i handelsministerens svar, for eg trur ikkje det ligg i menneskeleg makt, sjølv om ein gjer sitt beste, å klare å gjere det på den måten som det etter vårt syn burde ha vore gjort på.

PAUL CHAFFEY: Bare en oppfølging av spørsmålet om åpenhet. Jeg synes ikke det er noen grunn til å gjøre det til et partipolitisk spørsmål. Jeg trodde at den nye regjeringen var interessert i å få en prosess for forhandlingene i forhold til Stortinget som gjør at det kommer opplysninger ut, og at det går an å diskutere offentlig en del av disse tingene og de strukturene vi nå har, hvor Stortinget i dag for første gang siden slutten av november får en redegjørelse i forhold til prosessen. Det synes jeg blir for lite, og særlig hvis den videre prosessen skal skje innenfor den utvidede komite og ikke innenfor andre strukturer hvor det går an å få en åpen debatt. Derfor kommer vi fra vår side til å foreslå at det blir opprettet en markedskomite, men det ville vært bra om andre partier eller om Regjeringen også var interessert i en slik åpenhet.

Når det gjelder Cassis de Dijon-prinsippet, er det greit at det er en bærebjelke i EFs indre marked, men det er også slik at i forbindelse med Stortingets behandling av denne EFTA-avtalen om gjensidig godkjenning av prøveresultater, skrev alle partier, unntatt SV fordi vi var imot prinsippet, en merknad om at man ikke på det tidspunkt tok noen stilling til gjensidig godkjenning av standarder, men at Stortinget ville komme tilbake til dette. Og da skal Stortinget komme tilbake til det.

(GSR) CARL I. HAGEN: Jeg har lyst til å si til Chaffey når det gjelder offentlighet, at jeg tror nok Regjeringen bør vurdere om det ikke også kunne være hensiktsmessig med en redegjørelse for Stortinget i plenum, uten at det nødvendigvis behøver å bli noen stortingsdebatt, men at det eventuelt med en gang ble holdt et innlegg fra hvert parti med kommentarer, for så å vedlegge den protokollen, slik at opplysninger som er tilgjengelige i denne komiteen, blir offentliggjort og kan debatteres offentlig.

Jeg får store problemer etter hvert med å vite hvor den informasjonen som jeg har i toppen, kommer fra - om den kommer fra en redegjørelse som ble holdt i denne komiteen, fra noe jeg har lest eller fra et innlegg som handelsministeren har skrevet i en avis. Her er det veldig mye som flyter. Derfor kunne det være greit å få en offentlig redegjørelse, hvor man hadde tatt ut de spesielle tingene som man må være varsom med, for dette blir vanskelig, for vi fører i realiteten både en offentlig debatt og en diskusjon her. Men jeg er enig i at vi ikke kan ha jevnlige redegjørelser med "full rulle" i salen, men at det blir gitt redegjørelser når det er noe som bør rapporteres, og at det med en gang blir holdt et innlegg fra hvert parti, og at redegjørelsen så vedlegges protokollen. Det burde være en metode for å få offentliggjort en del av disse tingene på en riktig måte. Jeg vil be Regjeringen vurdere noe av det.

(KML)

JAN PETERSEN: Bare for protokollens skyld: Det siste innlegget fra Chaffey gav inntrykk av at innstillingen om den gjensidige godkjenning av prøveinstitutter nærmest nullet ut alt hva Stortinget tidligere har sagt og ment om standarder, og det er jo selvsagt ikke poenget. Poenget var at vi gjorde det klart at vi i den behandlingen ikke behandlet spørsmålet om standarder, for det er en helt annen sak enn det som Stortinget da var forelagt. Siden jeg var saksordfører, vil jeg gjerne understreke det, for noe av debatten gikk jo nettopp på at enkelte mente at den behandlingen dreide seg om vesentlig flere sakskomplekser enn det det rent faktisk gjorde. Det var derfor nødvendig å understreke at det altså ikke var tilfellet.

BJØRN TORE GODAL: Vi snakker vel litt forbi hverandre på dette punkt. Chaffey har rett i at vi ville komme tilbake til dette spørsmålet på nytt i forbindelse med spørsmålet om integrasjon i bredere sammenheng. Han har rett i at vi ikke tok standpunkt til det, i og med den innstillingen. Jeg tror i og for seg ikke det er grunnlag for noen særlig misforståelser på dette punkt.

Det andre er spørsmålet om instruksen. Jeg mener at i den grad en offentliggjørelse av instruksen medfører problemer i forhandlingene, bør den være intern. Men den er jo nå holdt på et generelt nivå, og jeg kunne godt tenke meg å be Regjeringen om å tenke gjennom hvilke interesser som er skadelidende ved at man refererer til det som er etablert i Stortinget på alle disse punktene. Jeg synes denne instruksen var en repetisjon av hva man i Europa vet Stortinget mener på disse områdene. Da synes jeg det stiller seg noe annerledes. Hadde det vært en meget detaljert affære, med mye "spillteori", ville jeg ment at det hadde stilt seg noe annerledes. Jeg er enig i at man må tenke nøye igjennom det.

JO BENKOW: Det er vel første gang noen for alvor har oppfordret en regjering til å legge frem i full offentlighet noe som kan ligne på en forhandlingsinstruks. Det er sikkert ikke klokt, og det vil vel bety en nyskaping. Det er ikke på den måten man forhandler. Nå kan jeg være enig i at akkurat ordlyden her i og for seg ikke er dramatisk, men i det øyeblikk den foreligger, vil det være naturlig å fortsette å spørre på en måte som gjør at en kan få inntrykk av at man har noe å skjule hvis man ikke har fyllestgjørende svar, så konsekvensen av det viker jeg noe tilbake for.

(KML) Det har vært snakk om tempo og en viss frykt for at den demokratiske prosessen kan lide. Det er en relevant problemstilling, men det er vel også slik at Norge ikke helt og ensidig er herre over alle tidsterminene i en slik prosess. Det er jo også andre parter som vil ha et ord med i laget, og det gjør at vi i hvert fall ikke er totalt enerådende når det gjelder når vi skal ha beskikket vårt bo og gjort klart vårt grunnlag. Det må komme i betraktning. Men uten at jeg skal gjøre det til noen vane, vil også jeg henlede oppmerksomheten på det Carl I. Hagen nevner, nemlig de reglementsendringer som hjemler adgang til at Regjeringen og regjeringsmedlemmer kan anmode Presidentskapet om å få gi en redegjørelse på det tidspunkt de finner det hensiktsmessig, slik at dette hensyn kan ivaretas. Det er nemlig bare tre måter man kan gi Stortinget opplysninger på. Det er enten ved en proposisjon, en melding eller en redegjørelse. Brev og lignende ting duger ikke. Derfor har dette kommet inn i reglementet. Man kan forholde seg på ulike måter når det gjelder denne redegjørelsen. En av dem er den som Hagen nevner, med et innlegg fra hver partigruppe. Man kan også sende redegjørelsen direkte til komitebehandling, og den kan vedlegges protokollen direkte. Alle disse mulighetene er åpne, og det er klart at for å imøtekomme flest mulig partigrupperingers ønske om så stor grad av offentlighet som mulig, tror jeg det er klokt å overveie om man med jevne mellomrom finner grunnlag for å anmode om å gi slike redegjørelser.

KJELLBJØRG LUNDE: Berre litt til moglegheiter for utgreiingar og opplysningar til Stortinget: Det er sjølvsagt frå SVs side eit stort framskritt dersom vi kan få slike utgreiingar. Vi vil primært ønske oss ein debatt på vanleg vis på dette store, viktige området.

KOMITEENS LEDER: Redegjørelse er opplagt en metode som vi bør bruke. Vi er nå i begynnelsen av februar, slik at mulighetene er klart til stede for i februar eller mars å komme med en slik redegjørelse, slik at man får anledning til å tenke gjennom formuleringer og det hele, noe som vil imøtekomme mange behov. Da kan kanskje også behovet for å diskutere offentliggjøring av instruks bli mindre, for de hensyn som Regjeringen søker å ivareta, kan da uttrykkes uten at det refereres til instruks, og man vil på den måten ikke komme opp i det problemet at man begynner å diskutere ordlyden i instruksen offentlig, når den først er gitt. Det kan bli en litt underlig sak for verden omkring oss å være bivånere til. Men dette kan altså gjøres på en hensiktsmessig måte, som imøtekommer de viktigste behov man har når det gjelder alminnelig adgang til å delta i en

(KML) diskusjon om disse sentrale spørsmålene. Jeg vil tro at dette vil være en god idé.

Jeg går ut fra at handelsministeren vil besvare de spørsmål hun har fått gjennom den siste runden.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Spørsmålet om tidsskjemaet blir tatt opp fra Kjellbjørg Lunde, og hun bruker uttrykket "pådrivarrolle". Nå er nok realiteten at vi pr. dags dato i høy grad opplever at det er meget sammenfallende syn på de alt vesentlige punkter når det gjelder tempo og fremdrift for denne prosessen, både innad i EFTA og mellom EF og EFTA. Her kan man egentlig begynne regnestykket bakfra. Vi er enige om at disse to avtalene skal tre i kraft parallelt - gjennomføringen av det indre marked og EØS-avtalen - den 1. januar 1993. Man vil trenge ett til halvannet år for godkjennelse av en EØS-avtale i de 18 deltakende land. Da er vi kommet frem til neste sommer. Vi vet også at finjusteringen på en så omfattende avtale nødvendigvis vil måtte komme til å ta en del tid, gjerne noen måneder. Det betyr at vi rundt årsskiftet, litt utpå nyåret, 1990-91, må ha hele hovedtegningen på en avtale klar hvis vi skal greie å gjennomføre det felles mål som alle de 18 land har sagt at de ønsker. Dette sier jeg bare for at man skal se den virkeligheten vi forholder oss til. Og her spiller ikke Norge noen solorolle. Dette er de rammene vi har, og som det er meget vanskelig - og meget uklokt, tror jeg - å melde seg ut av.

Spørsmålet om åpenhet blir igjen reist, av Chaffey Jeg er meget åpen for selv å motta synspunkter på hvorledes vi kan få til bedre dialog og få til den åpenheten vi alle ønsker i denne prosessen uten at vi setter over styr nasjonale interesser i forhandlingssammenheng. Det har vi vært litt inne på i denne komiteen tidligere. For det er klart at det er en vanskelig situasjon når man må avklare et spørsmål, å skulle gå utover denne komite og ta en åpen debatt: Er det nå klokt av Norge å bevege seg på det ene temaet - hva kan vi få igjen på andre områder som for oss er viktige? Denne helhetsvurderingen kan veldig fort bli borte hvis man går altfor langt - jeg understreker for langt - i den retningen. Men jeg ser et helt klart behov for en mest mulig åpen debatt rundt disse forholdene, og det er det min intensjon å få til. Det er også grunnen til at vi opprettet referansegruppene, me alle de organisasjonene - og det er et meget stort antall - som er med i Regjeringens EF-utvalg. Noen av disse har hatt sitt aller første møte. Jeg akter å ha et møte med formennene i disse gruppene for å snakke litt om hvorledes dette skal bli et mest mulig åpent forum for dialog og informasjon. Men de er altså ikke forhandlings-fora - det må være helt klart. Det ligger i andre ledd i prosessen. Jeg tror imidlertid vi vil oppleve at man her imøtekommer et klart behov.

(KML) Så var det Cassis de Dijon-prinsippet. Det ble jo i grunnen oppklart, synes jeg, gjennom den debatten som ble her mellom komiteens medlemmer om hva saksordfører og andre partier hadde ment. SV hadde en annen oppfatning. La meg understreke igjen at i Cassis de Dijon-prinsippet er det helt klare muligheter for unntak, særlig med henblikk på helse-/miljøsiden. Det er det unntaksmuligheten i første rekke har vært benyttet til.

Tanken omkring redegjørelse, som er tatt opp fra flere, og muligheter for en type behandling av en redegjørelse som jeg ikke har sett brukt i Stortinget tidligere - er absolutt tanker som vi nå må sette oss ned og vurdere. Jeg har imidlertid følt at det foreløpig ikke ligger så mye nytt i denne prosessen at det har vært noe grunnlag for å gå til Stortinget i plenum med det. Men jeg vil selvfølgelig være meget årvåken her, og ha nær kontakt med Stortinget for å se når det riktige tidspunktet for en slik eventuell redegjørelse er.

Til offentliggjøring av instruks: Jeg er enig i at det spørsmålet har en viss sammenheng med spørsmålet om redegjørelse. La meg imidlertid bare svare til Godal at foreløpig er denne selvfølgelig relativt generell og gir uttrykk for de hovedholdninger forhandlerne skal bygge på. Men den vil jo, etter hvert som vi skrider frem i forhandlingsprosessen og renner hodet inn i problemene, for å si det på godt norsk, måtte kvalifiseres og detaljeres. Hvis vi da sitter med en mer generell offentlig instruks som hele offentligheten kjenner, og så kommer hit til Stortingets organer for å samtale om hvilke justeringer det nå er riktig av Norge å foreta, om hva som er riktig for å ivareta nasjonens interesser - vil vi plutselig være oppe i et dobbeltspill, som jeg ikke vil anbefale. Det er det som er bakgrunnen for at jeg, selv om denne instruksen nå er generell, ikke har tenkt å legge den ut offentlig. Men dere skal ha en helt klar sikkerhet for at det er de prinsippene som er nevnt innledningsvis, som ligger til grunn.

Da tror jeg jeg har dekket de spørsmålene som ble tatt opp.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Bare et lite spørsmål her. Jeg hadde et visst inntrykk av på de innleggene handelsministeren holdt at det indre marked var noe som skulle tre i kraft 1. januar 1993. Jeg har vel ikke helt oppfattet det slik - det er vel nærmest en slags prosess som går fortløpende, og som man håper skal være fullført 1. januar 1993. Det er jo helt på det rene allerede at det vil kreve enda lengre tid. Det er mer en prosess enn et magisk tidspunkt.

(KML)

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Nettopp det hovedsyn at det ikke er noe som plutselig slås på 1. januar 1993, har jeg også gitt uttrykk for her i dag. Men det alt vesentlige av de direktivene som gjelder en EØS-avtale, vil være trådt i kraft innen 1. januar 1993, og det er vel da i hvert fall yttergrensen av når vi kan se for oss at vår EØS-prosess bør være fullført.

KOMITEENS LEDER: Flere har ikke bedt om ordet. Er det noen som vil ta opp noe under Eventuelt? - Det er det ikke. Takk for i dag.

Møtet hevet kl. 16.15.